

הקדמת המלָקט

והיא אגרת השלוחה לכללות אנשי שלומינו יצ"ו:

אליכם אישים אקרא שמעו אלי רודפי צדק מבקשי הי וישמע אליכם אלקים למגדול ועד קמץ כל אנ"ש דמדינתנו וסמוכות שלה איש על מקומו יבוא לשלום וחיים עד העולם נס"ו אכ"ר:

הנה מודעת זאת כי מרגלא בפומי דאינשי בכל אנ"ש לאמר כי אינה דומה שמיעת דברי מוסר לראייה וקריאה בספרים שהקורא קורא לפי דרכו ודעתו ולפי השגת ותפיסת שכלו כאשר הוא שם ואם שכלו ודעתו מבובלים ובחשיכה יתהלכו בעבודת

לקוטי פירושים

יצ"ו: יברכם צורנו וישמרם. או י"ל ישמרם צורנו וגואלנו, או כיו"ב. ולהעיר מתפלת "צור ישראל קומה בעזרת...". - אולי לכן ג"כ הוא בר"ת בכדי שיכלול כל הברכות.

(שיעורים בספר התניא ע' 4° בהערה).

שמעו אלי: ודוגמתו בפתיחת הרמב"ם למו"נ - שמביא גם הפסוק: "הט אונך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי".

וב' פרטים בזה: "הט אונך ושמע דברי חכמים" (דברי החכמים שלפני הרמב"ם שמביאם בספרו) ולבך תשית לדעתי" (של הרמב"ם). ודוגמתם בלשון אדה"ז: "שמעו אלי" - ע"ד "ולבך תשית לדעתי", ומ"ש בהמשך שהדברים "מלוקטים מפי ספרים ומפי סופרים וכו'" - ע"ד "שמע דברי חכמים" (וראה פי' הפסוקים במפרשים שם).

(לקו"ש חכ"ו ע' 30 והערה 67)

אלקים: בהערתו שישנם שינויים בספר התניא לפעמים - בהקדמה ובחלק א' וב' כתוב אלקה בה"א ובאגה"ק בקו"ף.

יש לברר שני פרטים שם: א) לבדוק שורה אחר שורה בספרים הנ"ל ולראות א"כ הוא. ב) להשוות לדפוסים הראשונים, ובפרט לאלו ש"ל בחיים חיותו של רבנו הזקן בעלמא דין ובמקומות הסמוכים (לאפוקי דפוס ולקווא). ורק אחרי זה יש לבוא לידי איזה בירור בהנ"ל.

(אגרות יקודש ח"א ע' רכב)

(1) משלי כב, יז.

1) ע"ד השייכות שבין ספר התניא להמו"נ - ראה בארוכה לקו"ש חכ"ו ע' 30 ואילך. (2) בפ"י שם טוב (ועד"ז בפ"י האפודי ואברבנאל): "ואומרו אליכם אישים אקרא, ירצה (לומר) לכם החכמים אקרא לעינין בזה הספר כי הם יקבלו תועלת בכל הפרקים". (3) ושם: "מפני שראיתי מתקשה על החכמים ונחלקו בה סברותיהם ופירושיהם... לא ראיתי לזכרם ולא להשיב עליהם, לפי שלא כוונתי בהנחת דברי אלא ליחידים סגולות כמו שאמר החכם אליכם אישים אקרא וכו', ונמנעתי מפני זה מלכתוב התשובות בכאן, לפי שכשיבאר האמת אצל בעלי בינה יתבאר להם הפסד הפכו כו" (וראה לעיל בשוה"ג להערה 2). (4) קטע זה - נעתק מדף בפ"ע שהוא כנראה מהדורא הסופית שהתחיל רבינו להכין להדפסה. (5) ושם: "שמעו אלי רודפי צדק אינון דאזלין בתר מהימנותא רודפי צדק ודאי אינון מבקשי ה', אי בעיתו למנדע מהימנותא ולאחדא להאי צדק וכו'". (6) לשון הכתוב הוא - "כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום". (7) כנראה הכוונה למאמר ר' אבין הלוי "הנפטר מחבירו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום, שהרי יתרו שאמר לו למשה לך לשלום עלה והצליח, דוד שאמר לו לאבשלום לך בשלום הלך ונתלה". - וכוונת רבינו לבאר הטעם שאדה"ז שניה מלשון הכתוב "יבוא בשלום" וכתב "יבוא לשלום", שהוא ע"פ דברי הגמרא "אל יאמר... לך בשלום אלא לך לשלום". (8) כנראה הכוונה לשמו"ד פ"ה, ג: "אתה מוצא כל מי שנאמר בו לך לשלום הלך וחזר, וכל מי שכתוב בו בשלום הלך ולא חזר". וביפ"ת (השלם) שם: "ולכן יש להזהר שלא לומר אלא לך לשלום... וכדורסינן בשלהי ברכות כו". ובהמשך הענין: "מ"מ"ש על מקומו יבוא בשלום ל"ק, דלא עסקינן אלא ביוצא לדרך", עיי"ש בארוכה. - וכוונת רבינו שעפ"ז ה"י יכול אדה"ז לכתוב "יבוא בשלום", כלשון הכתוב (כיון שכאן לא עסקינן ביוצא לדרך). (9) "כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית". (10) קלה, א: "וימתקו הגבורות כו" נס"ו". (11) קמ, א: "ונלכה באורחותיו נס"ו".

(* ועיי"ש בביאור חציו השני של הפסוק שנעתק בפתיחת המו"נ - "וקולי אל בני אדם" - אמנם קול הברה שלי יגיע גם לבני אדם) לאנשים הבלתי חכמים" (כ"י אף הם יקבלו תועלת בקצת פרקי זה המאמר - אפודי). ועפ"ז, אולי כוונת רבינו להדגיש גם החילוק שבין פתיחת המו"נ להקדמת התניא שבה הובא רג' אליכם אישים אקרא" (ללא ההמשך "וקולי אל בני אדם") - משום שבי"ספ"ר של בינונים" אינו מחלק בין החכמים לשאר בני"א, אלא כתבו לכל בני"י (ישכ"ל אדם יוכל להיות בינוני בכל עת ובכל שעה" (תניא פ"ד), ובאופן ד"קרב אל"ך גו' לעשותו", כמ"ש בדף השער), ולכולם קורא "לעינין בזה הספר, כי הם יקבלו תועלת בכל הפרקים" (וראה גם לקו"ש שם).

הקדמה

י

לוח התיקון

ימות עורר

ימות

יפוטרי פריטים

הי בקושי יכול לראות את האור כי טוב הגנוז בספרים אף כי מתוק האור לעינים ומרפא לנפש ובר מן דין הנה ספרי היראה הבנויים ע"פ שכל אנושי בוודאי אינן שוין לכל נפש כי אין כל השכלים והדעות שוות ואין שכל אדם זה מתפעל ומתעורר ממה שמתפעל¹ שכל חבירו וכמו שארז"ל גבי ברכת חכם הרזים על ששים ריבוא מישראל שאין דעותיהם דומות זו לזו וכוי וכמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות שם בפירוש הספרי גבי יהושע שנאמר בו איש אשר רוח בו שיכול להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד וכוי. אלא אפילו בספרי היראה אשר יסודותם בהררי קודש מדרשי חז"ל אשר רוח הי דבר במ ומלתו על לשונם ואורייתא וקב"ה כולא חד וכל ששים רבוא² כללות ישראל ופריטיהם³ עד ניצוץ קל שבקלים ופחותי הערך שבעמינו ב"י כולו מתקשרא באורייתא

לקוטי פירושים

וכו' . . וגו': ע"פ מש"כ בתשבי ערך גמר "נהגין רז"ל, כשמביאין פסוק ואינם משלימים אותו כותבין וגומר וכאשר מביאין מאמר מדבריהם ואינם משלימין אותו כותבין וכולי" - וי"ל הטעם, ע"פ מרז"ל: כל פסוקא דלא פסקי משה אנו לא פסקינן ליה, ולכן אומר שיגמור. - וכנראה שבמכתבים לא דייק בזה רבנו הוקן, ולכן באגה"ק נמצא בכ"מ "כו" במקום "גו".

(הערה בפתח דבר למפתחות לתניא הוצאת תשי"ד ואילך)

בשלת החלקים הראשונים שבתניא - מדויקים מקום שנאמר גו' מקום שנאמר כו' (שלדעתי הטעם בזה כמרז"ל כל פסקא וכו'), אבל באגרת הקדש לא דייקו בזה.

(אגרות קודש ח"א ע' רי)

כו': בכ"מ - ובפרט באגה"ק - צ"ע מה מרבה בזה. וכמו שציינתי ב"הערות ותיקונים". ואולי אפ"ל, עכ"פ בחלק מהג"ל, אשר בהעתקה הקודמת של האגרת הי' חסר

(2) ברכות יב, ב. ושי"נ. (3) וראה גם אגרות-קודש ח"ד ע' צג-ד: "במה שמתרץ באיהו מקומות בספר תניא קדישא שנאמר כו' או גו', וצ"ע למה נתכוין בתיבות אלו - בכלל בכגון דא מוכן ופשוט שהכו' או גו' צריך להיות שייך להתיבות שלפניהם, ולענין זה, ולא לענינים שקדמו לפני פניהם ועוד מקודם. כן מוכן ופשוט שצריכים הם או לציין סיום כתוב ומאמר, או (בהנוגע לתיבת כו') סיום ענין, אבל לא רמו לענין חדש או השייך לענין שמדובר אודותו במקום אחר ולא על אתר.

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

לראות את האור כי טוב הגנוז בספרים: להשות מדרז"ל ע"פ¹² וירא אלקים את האור כי טוב, גנוז - חגיגה יב' ב"ד פ"ג¹³.

מתוק האור לעינים ומרפא לנפש: להשות קהלת יא' ז', משלי טז' כד¹⁴.

שוין לכל נפש:

וכמו שארז"ל¹⁵: ברכות נח' ושם הגירסא דעתם (ולא "דיעותיהם") דומות¹⁵ - לעיין בדקדוקי סופרים¹⁶.

וכו': עיין לקמן פ"א¹⁷. כתב וכו' משום דלא סליק ענינא, שהרי בגמרא שם ממשיך ש"אין פרצופיהן דומים זה לזה".

כשהובא¹⁸ מרז"ל וכה"ג, אומר כו' או וכו' - אם לא סליק ענינא. כשהובא פסוק ומפסיקו באמצע, אומר "וגו" - מאור עינים מעתיק כן מתשבי. לחפש¹⁹. וי"ל שהוא ע"פ מרז"ל - מגילה כב' - כל פסוקא דלא פסקי משה אנו לא פסקינן ליה. ולכן כותב "וגו", היינו שאין זה הסיום, אלא שצריך עוד לגמור.

ספרי: במדבר פנחס²⁰ - לעיין הגירסא בספרי²¹.

יסודותם בהררי קודש: ע"ד תילים פז' א²².

רוח הי' - לשונם: ע"ד שמואל-ב כג' ב²³.

אורייתא וקב"ה כולא חד: ע"ד זח"ב ס"ב²⁴ - עיין לקו"ת

ד"ה כי קרוב ס"א²⁵ -.

קל שבקלים: רש"י עה"ת בראשית כט' כא²⁶.

כולו מתקשרא כו' כנודע בזה"ק: אולי זח"ג עג' ג' דרגין

מתקשרא כו'²⁷.

(12) בראשית א, ד. (13) בחגיגה שם: "למי גנוז לצדיקים לעתיד לבא, שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב, ואין טוב אלא צדיק, שנאמר אמרו צדיק כי טוב". וב"ב שם (ו): "נגנזה והיא מתוקנת לצדיקים לע"ל, שנאמר והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתיים כאור שבעת הימים". ושם: "דבי יהודה בר' סימון אמר הבדילו (וירא גו' ויבדל) לו, ורבנן אמרי הבדילו לצדיקים לעתיד לבוא". - ובמק"א (סה"מ קונטרסים ח"ג ע' קלג בהערה) מצוין רבינו בנוגע להדעות בזה במד"ר: "ראה ב"ד פ"ג, ו (וכ"ה בירושלמי ברכות פ"ח, ו) - ושם הוא לצדיקים לעת"ל. אבל במדרש רות בזהר חדש פה, א איתא שהוא בתורה** (עיין ג"כ זח"א רסד, א. זח"ב קמט, א). ובדגל מחנה אפרים פ' בראשית בשם הבעש"ט באריכות. ובמאור עינים שמות . . מבאר לפי פ' זה הל' לעתיד לבוא". (14) "ומתוק האור וטוב לעינים", "מתוק לנפש ומרפא לעצם". (15) כ"ה בנכת"ק. - וצ"ע, דשם הגירסא ("דעתם" דומה" (ולא "דומות"). (16) בד"ס לא נמצא גירסא "דיעותיהם" (אלא "דעתם", או "דעתן"). אבל הובא שם גירסא ("דעתן" שוות" - בלשון רבי, כמו שבתניא הוא בלשון רבי: "דיעותיהם דומות" (17) הערה ד"ה צדיקים יצט"ש כו' (לקמן ע' כב). (18) קטע זה - רשם רבינו בפתקא בפ"ע, מצורף לרשימות ה"מ"מ הגהות והערות קצרות לס"ב". (19) כנראה לא הי' התשבי תח"י אותה שעה (וראה "לקוטי פירושים" כאן). (20) עה"פ כז, יח. (21) כנראה הכוונה לשינוי הגירסאות "להלוך כנגד רוחו כו", או "החזות כו". (22) "יסודותו בהררי קודש". (23) "רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני". (24) "קב"ה תורה אקרי . . ואין תורה אלא קב"ה". (25) נצבים מו, א: "דאורייתא וקב"ה כולא חד, ע' בפ' בשלח (ד"ס סע"א)". (26) להעיר שרבינו מצוין לרש"י עה"ת ("והלא קל שבקלים אינו אומר כן") ולא לגמרא ר"ה כה, רע"ב: "אפילו קל שבקלים ונתמנה פרנס על הציבור כו" - כי, התואר "קל שבקלים" בר"ה בא בהמשך למ"ש לפני" שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה תמורי עולם . . יפתח בדורו כשמואל בדורו" (וע"ז ממשך "ללמדך שאפילו קל שבקלים כו") - שנקראים "קלי עולם" רק ביחס ל"חמורי עולם", משא"כ התואר "קל שבקלים" שברש"י עה"ת הוא כפשוטו. (27) ושם: "ג' דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קב"ה אורייתא וישראל", אבל לא תפרש אופן ההתקשרות, שישראל מתקשרא באורייתא ואורייתא היא המקשרת אותן להקב"ה. - ואולי בגלל זה כותב רבינו "אולי זח"ג כו".

(* ולהעיר גם פ"א, ב. "עמד וגנזה והתקינה לצדיקים לעתיד לבוא . . שנאמר וארז צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום". ובפ"ב, ו: "גנוז לצדיקים לעתיד לבוא, שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב, ואין טוב אלא צדיקים, שנאמר אמרו צדיק כי טוב, ומניין שגנוז לצדיקים, שנאמר וארז צדיקים כאור נגה". (** ואולי רמז רבינו זה בהעתיקו מלשון התניא גם תיבת "בספרים".

הקדמה

יא

ואורייתא היא המקשרת אותן להקב"ה כנודע בזה"ק^ו. הרי זה דרך כללות לכללות ישראל ואף שניתנה התורה לידרש בכלל ופרט ופרטי פרטות לכל נפש פרטית מישראל המושרשת בה הרי אין כל אדם זוכה להיות מכיר מקומו הפרטי שבתורה: והנה אף בהלכות איסור והיתר הנגלות לנו ולבנינו מצאנו ראינו מחלוקת תנאים ואמוראים מן הקצה אל הקצה ממש ואלו דברי אלהים חיים לשון רבים על שם מקור החיים לנשמות ישראל הנחלקות דרך כלל לשלשה קוין ימין ושמאל ואמצע שהם חסד וגבורה וכו' ונשמות ששרשן ממדת חסד הנהגתן גם כן להטות כלפי חסד להקל כו' כנודע^ו וכ"ש וק"ו בהנסתרות להי אלהינו דאינון דחילו ורחימו דבמוחא ולבא דכל חד וחד לפום שיעורא דיליה לפום מה דמשער בליביה כמ"ש בזה"ק על פסוק נודע בשערים בעלה וגו':

אך ביודעיי ומכיריי קאמינא הם כל אחד ואחד מאנ"ש שבמדינותינו^ו וסמוכות שלה אשר היה הדבור של חיבה מצוי בינינו וגילו לפני כל תעלומות לבם ומוחם

שבמדינותינו

לקוטי פירושים

במקום זה, או שמאזיה סיבה עשה כאן המעתיק השמטה, ורמזה בתיבת "כו", ומי שהשלים אח"כ את החסר - לא שם לבו (או שלא ידע) שמעתיק תיבת כו' - מיותרת. - לדוגמא ראה (קלה, א שורה טו), אשר הסיום והעובר ע"ז כו' - נתוסף רק בהוצאת ת"ר"ס ואילך.

(הערה בסוף ספר התיאור הנ"ל)

לפום מה דמשער בליבי: פירושו שם בצדו - "לפום שיעורא דילי", מלשון השערה ושיעור. ומובן שאין זה שולל הרמזים שיש בענין זה, ומהם . . . שהוא ע"י שערי בינה הממשיכים מן המוח אל הלב. עיי"ש בזהר.

(אגרות קודש ח"י ע' קצד).

ביודעיי ומכיריי קאמינא: לכאורה יש מקום לקס"ד שהמענה דלקמן (על טענת אנ"ש ש"אינה דומה שמיעת דברי מוסר לראי' וקריאה בספרים", שלכן רצונם לשמוע הדברים ביחידות כו') אינו שייך לאלה שאינם "יודעיי ומכיריי", שאצלם לא תהי' מעלת השמיעה והיחידות כו'.

וגילו לפני כל תעלומות: ע"ד לשון תפלת מוסף דראש השנה "לפניך נגלו כל תעלומות".

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

והנה אף בה"י איסור והיתר הנגלות כו' (תומ"צ) בהנסתרות . . . דחילו ורחימו: לקו"ת להאריז"ל נצבים²⁸. זח"ג קנג: ²⁹ ועיי"ג כ' לקו"ת ביאור הדברים ע"פ כי ביום הזה ס"ב³⁰.

הנגלות לנו ולבנינו: דברים כט' כח'.

מן הקצה אל הקצה: שמות כו' כח'.

אלו ואלו דברי א"קיים חיים: עירובין יג:.

ונשמות כו' כנודע: עיין לקמן פנ"ב³¹. אגה"ק יג³².

וכ"ש וק"י: אולי אפ"ל בביאור כפל הלשון: דיש ב' בחי' כלליות

דחילו ורחימו, שכליים וטבעיים (כמבואר בפל"ח³³ ועוד). ועיקר

הק"ו [ומה "בהלכות איסור והיתר הנגלות . . . מחלוקת . . . מן הקצה

אל הקצה" - ק"ו "בהנסתרות . . . דאינון דחילו ורחימו דבמוחא ולבא

כו"ו] שייך על דו"ר שכליים, שהם לגמרי לפי הדעת במוח ולב (עיין

פמ"ד³⁴), ולכן בודאי יש בהם חילוקי דרגות ("כל חד וחד לפום

שיעורא דילי", לפום מה דמשער בליבי"), משא"כ בדו"ר טבעיים דלא

מבינתו ודעתו (ספל"ח³⁵), לא שייך בהם ה"ק"ו. ובכל זאת יש "כ"ש"

(שהוא קל מק"ו) גם בהם, כיון שמתבונן כדי לגלותן, ונמצא שגם זה

(דו"ר טבעיים כפי שמתגלים ע"י ההתבוננות) אינו שוה בכל אחד³⁶.

דכ"ף חד וחד כו' כמ"ש בזה"ק: זח"א קג'.

נודע כו': משלי לא' כג'.

וגו': בסיום פסוק - כתב וגו', בשאר - "וכו" או "כו"ו³⁷.

ביודעיי ומכיריי: ע"ד מגילה טו³⁸.

דבור של חיבה מצוי בינינו: .

28 "הנסתרות לה' אלקינו - יראה ואהבה שהם בלב, והנגלות לנו ולבנינו - הם תורה ומצות הנגלים לכל". 29 "הנסתרות יראה ואהבה דאינון במוחא ולבא, בחללא דגופא, וברישא. והנגלות התורה והמצוה דאינון בגופא וברישא לבר". - ואולי הטעם שמציין רבינו ללקו"ת להאריז"ל לפני הציון לזהר, הוא, לפי שבוחר קאי גם (ובעיקר) בביאור הענין למעלה, באותיות שם הוי', ולכן מקדים הציון ללקו"ת להאריז"ל ששם מבואר הענין כפשוטו, בעבודת האדם. 30 אחרי כח, ד. - ושם מבואר הענין ד"הנסתרות לה' אלקינו" (גם) ביחס לתורה, ש"על התורה נאמר לבושי' כתלג חיור . . . כי לבושי' כתלג חיור קאי על י"ג ת"ד שהם נעשים לבושים וחופפים על או"א שלכך נק' או"א דאצ"ל הנסתרות לה'. לפי שהם מחופפים ומכוסים בדיקנא דאריך כו"ו. 31) ושם (עג, ב): "ההלכות . . . הן ממדותיו של א"ס ב"ה שהן חסד דין רחמים כו' שמהן נמשך והיתר והאיסור והכסור והפסול והחיוב והפטור . . . שהן דרך כלל שני קוין ימין ושמאל, להקל מסטרא דחסד דהיינו להתייר שיוכל לעלות אל ה' או להחמיר כו". 32) קיט, א: "ב"ש ששורש נשמתם מבחי' שמאל העליון . . . היו דנין להחמיר תמיד בכל איסורי תורה, וב"ה שהיו מבחי' ימין העליון היו מלמדין זכות להקל ולהתייר איסורי ב"ש שיהיו מותרים מאיסורם ויוכלו לעלות למעלה" (ושם, ש"מצינו כמה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה . . . מפני התכלות שורש נשמתם כו"). 33) נא, א ואילך. 34) סב, א, ושם, ש"תורה ומצות . . . הנגלות לנו ולבנינו לעשות . . . תורה אחת ומשפט אחד לכולנו בקיום כל התורה ומצות בבחי' מעשה, משא"כ בדחילו ורחימו שהם לפי הדעת את ה' שבמוח ולב", שבה יש "כמה בחי' ומדרגות לאין קץ כל חד לפום שיעורא דילי" . . . לכל חד לפום מה דמשער בליבי". 35) "מדותיו . . . יראתו . . . ואהבתו . . . הן רק טבעיים אצלו ולא מבינתו ודעתו, וכך הן על ד"מ היראה והאהבה הטבעיות המסותרות בלב כל ישראל כי הן ירושה לנו מאבותינו וכמו טבע בנפשתינו". - ובמילא, ה"ה (במהותם) אצל כל ישראל בשוה. 36) אלא שהחילוק בהם הוא רק בענין ההתנגות, משא"כ החילוק שבדו"ר שכליים הוא גם במהותם. 37) ראה לעיל (ע' יו"ד) הערה ד"ה וכו'. 38) ושם: "אמר רבי יצחק כל האומר רחב רחב, מיד נקרי (רואה קרי), אל רב נחמן אנא אמינא רחב רחב ולא איכפת לי, אמר לי' כי קאמינא ביודעה ומכירה". - ואולי כוונת רבינו (נוסף על ציון המקור ללשון חז"ל) להוסיף ביאור

בעבודת ה' התלויה בלב אליהם תמוף מלתי ולשוני עט סופר בקונטרסים אלו הנקראים בשם לקוטי אמרים מלוקטים מפי ספרים ומפי ספרים קדושי עליון נשמתם עדין המפורסמים אצלינו^ו וקצת מהם נרמזין לחכימין באגרות הקדש מרבתינו שבא"ה יק תובכ"א. וקצתם שמעתי מפיהם הקדוש בהיותם פה עמנו וכולם הן תשובות על שאלות רבות אשר שואלין בעצה כל אנ"ש דמדינתינו תמיד כל אחד לפי ערכו לשית עצות בנפשם בעבודת ה' להיות כי אין הזמן גרמא עוד להשיב לכל אחד ואחד על שאלתו בפרטות וגם השכחה מצויה^ז על כן רשמתי כל התשובות על כל השאלות למשמרת לאות להיות לכל אחד ואי לזכרון בין עיניו ולא ידחוק עוד ליכנס לדבר עמי ביחידות כי בהן ימצא מרגוע לנפשו ועצה נכונה לכל דבר הקשה עליו בעבודת ה' ונכון יהיה לבו בטוח בהי גומר בעדינו: ומי שדעתו קצרה להבין דבר עצה מתוך

לקוטי פירושים

אמנם, כיון שענין זה גופא (שספר התניא הוא במקום ענין היחידות) הדפיס אדה"ז כחלק מספר התניא, וכח"מ אלו - ה"ז נעשה חלק מ"התורה היא נצחית" ששייכת לכל אחד מישראל, ובמילא (נוסף לכך שהלימוד וההוראות דספר התניא שייך (ומוכרח) לכל אחד, הרי גם) מובן שכל א' יכול למצוא בספר התניא "כל התשובות על כל השאלות", "עצה נכונה לכל דבר הקשה עליו בעבודת ה'" (ע"ד "יודעיי ומכיריי").

ויתירה מזה: בזה גופא שבהקדמת ספר התניא ששייך לכל א' כתב אדה"ז "ביודעיי ומכיריי קאמינא" - נתן אדה"ז הכח . . וגם פעל שכל א' מלומדי התניא נעשה מ"יודעיי ומכיריי" של אדה"ז; ואו, אפילו אם הוא מצ"ע נמצא בדרגא ש"בשיכה יתהלכו", ובמילא אינו יכול למצוא ה"אור כי טוב" הגנוז בשאר ספרי היראה - הרי לימוד ספר התניא פועל עליו כו'.

(לקו"ש חכ"ו ע' 38)

מפי ספרים: מה שאמרים שכוונת רבנו הזקן בהקדמתו להתניא בכתבו, מפי ספרים, לספרי מהר"ל מפראג -

כן מפרשים חסידים בלמדם ספר התניא, ע"פ מה שקבלו מזקני החסידים מדור לדור, אבל לא שמעתי בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אף שבכלל מסורת חסידים בעלת סמכא היא.

ולהעיר אשר הלשון מפי ספרים ומפי סופרים, מובא ג"כ בהקדמת חלק ב' דתניא הנק' חינוך קטן, וכן בנוסח שער התניא, אשר שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שהתיבות, ספר לקוטי אמרים כו' בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י, הוא לשון רבנו הזקן, ובפמ"ב (בהיפך הסדר).

דא"ג הלשון האמור נמצא ג"כ בעבודת הקודש לר"מ ן' גבאי חלק ד' פרק א' ובש"ה איזה פעמים: [נמצא בכת"י אחד חסיד: עיין ירושלמי יבמות פ"ד הלכה י"א רבא דמתניתא רבא דאולפנא עי"ש].

(אגרות קודש ח"י"ז ע' צ"ב)

ימצא מרגוע לנפשו: ע"ד לשון הרמב"ם: שבימות המשיח ימצאו להם מרגוע וירבו בתכמה כו"ו. - ולהעיר מהידוע שותורת החסידות (שספר התניא הוא תושב"כ שלה) היא "טעימה" מתורתו של משיח.

(מלקו"ש חכ"ו ע' 39 והערה 122)

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

לשוני עט סופר: תילים מה' ב'.

וקצת מהם - פה עמנו: ישנו בדפוס תקנ"ט, אבל נשמט בדפוס תקס"ו. ואולי נשמט קטע זה (שבו נזכר ע"ד "יבותינו שבאה"ק") משום שבינתים התחילה המחלוקת עם ר' אברהם קאלישקער וכו', מרבתינו שבאה"ק³⁹. [ה"מגן אבות"⁴⁰ הקפיד על שהדפיסו השמטה הנ"ל בהוצאת תומכי-תמימים⁴¹ - הרש"ל⁴²]. באגרות הקדש: לברר⁴³ בהנדפסים בספר פרי הארץ⁴⁴, ובביכיל ספר המכתבים⁴⁵.

נכון יהיה לבו בטוח בה: להשות תילים קיב' ז'⁴⁶. גומר בעדינו: ע"ד תילים קלח' ח'⁴⁷.

בתוכן המענה של אדה"ז על טענת אנ"ש שהקריאה בספרים אינה דומה ואינה פועלת כשמייעת דברי מוסר - ש"ביודעיי ומכיריי" שאני, שאצלם בודאי תפעל הקריאה והלימוד בספרו כמו שמיעת הדברים מפיו, ורא' לדבר, מהפעולה הבלתי-רצוי' דאמירת רחב רחב בידעה ומכירה, ומרובה מדה טובה כו' (ועפ"ז יומתק דיוק הלשון "ביודעיי ומכיריי", אנ"ש שיודעים ומכירים את אדה"ז - דלכאורה הול"ל "בהידועים ומכירים ל", שיועד מה ששואלים בעצה תמיד כו'). (39) ראה בית רבי ח"א פכ"א, ספר התולדות אדה"ז (הוצאת תשמ"ו) ח"ד פמ"ג, שמחלוקת זו התחילה לערך בשנת תקס"ב. - ולכאורה כוונת רבינו שבגלל מחלוקת זו נשמט הקטע שמדבר אודות השייכות ל"רבתינו שבאה"ק" (שביניהם ר"א קאלישקער וכו'). (40) האדמו"ר מקאפוטס, בעמח"ס מגן אבות. (41) ווילנא תר"ס. (42) = הרב שמואל לויטין (ראה אודותיו - סה"ש תרפ"ה ע' 85 הערה 12). (43) לכאורה הצורך בבירור הוא משום ש"באגרות הקודש" אין הדברים מפורשים, אלא רק "נרמזין לחכימין". (44) להרמ"מ מוויטעבסק, שבסופו נדפסו כמה ממכתביו. (45) תיאור רבינו מביכל זה - ראה קונטרס בד קודש ע' 22. ושם, ש"חלקו הראשון נכתב . . פה עיר הגדולה ויטעפסק". (46) "נכון לבו בטוח בה". (47) "ה' יגמור בעדי".

הקדמה

יג

הערות ותיקונים
בדרך אפשר
יבוננוהו.

קונטרסים אלו יפרש שיחתו לפני הגדולים שבעירו והם יבוננוהו⁴⁸ ואליהם בקשתי שלא לשום יד לפה להתנהג בענוה ושפלות של שקר חיו וכנודע עונש המר על מונע בר וגודל השכר ממאמר רז"ל ע"פ מאיר עיני שניהם הי כי יאיר הי פניו אליהם אור פני מלך חיים. ומחיה חיים יזכנו ויחיינו לימים אשר לא ילמדו עוד איש את רעהו וגוי כי כולם ידעו אותי וגוי כי מלאה הארץ דעה את הי וגוי אכ"י:ר:

והנה אחר שנתפשמו הקונטרסים הנ"ל בקרב כל אנ"ש הנ"ל בהעתקות רבות מידי סופרים שונים ומשונים הנה ע"י ריבוי ההעתקות שונות רבו כמו רבו המ"ם במאוד מאוד ולזאת נדבה רוחם של אנשים אפרתים הנקובים הנ"ל מע"ל למרוח בגופם ומאודם להביא את קונטרסים הנ"ל לבית הדפוס מנוקים מכל סיג ומ"ם ומונחים היטב ואמינא לפעלא טבא יישר חילא ולהיות כי מקרא מלא דבר הכתוב ארור מסיג גבול רעהו וארור בו קללה בו נידוי חיו וכו' ע"כ כיהודה ועוד לקרא

לקוטי פירושים

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

מאמר רז"ל ע"פ מאיר עיני שניהם ה'! ושם (ובפרש"י): "רש ואיש תככים (בינוני, שידוע שני סדרים או שלשה) נפגשו מאיר עיני שניהם ה', בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה, אם מלמדו, מאיר עיני שניהם ה' כו" (שאף הרב צריך לימוד ומלמדו הקב"ה). אבל, מהמדובר כאן אודות הגדולים שבעירו" כו', מובנת משמעות הדברים, ש"איש תככים" – "בינוני" – לאו דוקא (אלא גם בגדול ישנו הענין ד"מאיר עיני שניהם ה'"). ויומתק יותר ע"פ דיוק הלשון "חאיר עיני שניהם ה'" – שגם אצל הגדולים גיתוסף ענין האור, ששייך לבחי' נקודת הנפש שלמעלה מידיעה, שבוה שוים קטן גדול.

(ע"פ לקו"ש ח"ז ע' 152 הערה 26).

והנה אחר שנתפשטו: בהקדמת המלקט ישנו גם הסיום "והנה אחר שנתפשטו" – בהוצאות: תקנ"ז. תקס"ו (בקיצור). תר"ס ואילך.

(הערה בסוף ספר התניא הנ"ל)

לשום יד לפה: .
מונע בר: ע"ד סנהדרין צא:48.
ממרז"ל: תמורה טז.
ע"פ: משלי כט' יג'.
יאיר הי פניו אליהם: ע"ד במדבר ו' כה'⁴⁹.

אור פני מלך חיים: משלי טז' טו'.
ומחי חיים: יומא ע"א.
לא ילמדו כו' כי כולם כו': ירמי' לא' לג'.
כי מלאה כו': ישעי' יא' ט'.
הנקובים הנ"ל מע"ל: לברר בתוצאה הא' שמם⁵⁰.

אמינא לפעלא טבא יישר חילא: ראה שמו"ר פ"ך⁵¹: "אמרו לפעלא טבא יישר כחך" (ולא "חילא"). ועיין יל"ש ר"פ בא"ב⁵².
מקרא מלא: דברים כז' יז'.

וארור בו קללה בו נידוי: בשבועות לוי "ארור בו נידוי בו קללה" (נידוי ואח"כ קללה). וביד הל' סנהדרין פכ"ו ה"ג "ארור בו שבעה בו קללה בו נידוי", ובסדר זה קללה ואח"כ נידוי, כביד) הביאו אדה"ז כאן. לעיין בדפוס ראשון⁵³. אלא שביד מוסיף באמצע (בין ארור לנידוי) "בו שבעה"⁵⁴, וכאן, הרי ה"ארור" ("ארור מסיג גבול רעהו") הוא רק במובן של קללה ונידוי ("ח"), ולא שייך כאן שבעה, ולכן נשמט כאן שבעה.

ח"ו: פירוש ביטוי זה – עיין ערוך השלם מע' חס"ט⁵⁵.

וכו': צ"ע מה מרבה.

כיהודה ועוד לקרא: קדושין ו'. לעיין תוס' ב"ב סא' ד"ה ואב"א⁵⁶.

48) "כל המונע הלכה מפי תלמיד . . שנאמר מונע בר". (49) "יאיר ה' פניו אליך". (50) גם בהוצאה הא' (סלאוויטא תקנ"ז-ז) מופיעים שמות המביאים לבית הדפוס אך ורק בהסכמת הרמ"ז מאניפאלי ("ה"ה" . . מהור"ד שלום שכנא במהור"ד נח וה"ה . . מהור"ד מרדכי במהור"ד שמואל הלוי"). (51) פיסקא יו"ד. (52) ושם: "אמרו לפועלא טבא יישר". – ואולי י"ל בכונת רבינו "ועיין יל"ש" (דלכאורה מה מוסיף בזה, ומה גם ששם הלשון הוא "יישר" בלבד) – כי, בשמו"ד הובא לשון זה בשייכות להפסוק "אמרו לאלקים מה נורא מעשיך", "אמרו לפעלא טבא יישר כחך, כיצד הנצלבין צולבין את צולבין הנהרגין הורגין את הורגין וכו', הוי אמרו לאלקים מה נורא מעשיך" – שענין זה ("מה נורא מעשיך כו' כיצד כו") אינו שייך כאן. ולכן מוסיף רבינו "עיין ביל"ש", ששם בא המשך ד"מה נורא מעשיך" כפיסקא בפ"ע (ולא "כיצד כו"): "אמרו לאלקים מה נורא מעשיך . . אמרו לפעלא טבא יישר. מה נורא מעשיך, מה דחילין אינו . . הנהרגין הורגין וכו". ומה מוכח שכן הוא גם הפירוש בשמו"ר⁵⁷. (53) כ"ה גם בדפוס ראשון. (54) משא"כ בגמרא – "ארור בו נידוי בו קללה בו שבעה" – שבעה בסוף. (55) ושם: "פ' בלש' ערבי נבל ונמבזה ומחולל. בפרש"י מקץ (מד, ז) על פסוק חלילה לעבדך פירש"י וז"ל חולין הוא לנו, לשון גנאי, ותרגם חס לעבדך, חס מאת הקב"ה יחי עלינו מעשות זאת, והרבה יש בתלמוד חס ושלום . . א"כ גם לדעת רש"י חס כמו חלילה . . וענין חס ושלום . . כלומר נמאס ומחולל מכל וכל. ולדעתי באה מלת ושלום בפתרון הענין מכל צד ועבר. ומצאתי און לי בפ' הרד"ק לישעי' נג, ה', שפי' שלומינו כמו כלנו כו". (56) ושם: "דהתם (בקדושין, שמקשה "יהודה ועוד לקרא" בתמי') לא קפיד אלא אלשון ועוד, אבל הכא דלא קאמר ועוד, אתי שפיר". – ולכאורה כונת רבינו שע"פ דברי התוס' אתי שפיר שאדה"ז

(* ראה גם פ"י מהרד"ז לשמו"ר: "מ"ם כאן מה נורא מעשיך אין זה יישר כח . . ענין אחר הוא", ומפרש, ש"דרש אמרו לאלקים מלשון ה' האמידך, וכן אמרו לאלקים מלשון תודה והזקת טובה . . פירושו . . אמרו לאלהים מה שאמרים לכל פועל טוב").

קאתינא למשדי גודא רבא על כל המדפיסים שלא להדפיס קונטרסים הנ"ל ° לא על ידי עצמן ולא על ידי גירא דילהון בלתי רשות הנקובים הנ"ל משך חמש שנים מיום כלות הדפוס ולשומעים יונעם ותבא ° ברכת טוב כה דברי המלקט ליקומי ° אמרים הנ"ל:

לקוטי פירושים

שלא להדפיס . . בלתי רשות הנקובים: זוהי הוראה ברורה מבעל התניא - שהוא גם בעל השו"ע - בכל פעם שיש החשש שכותבו שם. (ועפ"ז) בטוחני אשר בטח לא ידפיסו בנ"י את ספר התניא "לא על ידי עצמן ולא על ידי גירא דילהון בלתי רשות הנקובים" - בעניינינו, הנהלת "קה"ת" ובאי כוחה - "משך חמש שנים מיום כלות הדפוס" דספר התניא ע"י קה"ת בפעם האחרונה.
וע"פ סיום וחותרם כ"ק רבנו אדמו"ר הזקן שם - ולשומעים יונעם ותבא ברכת טוב.

(לקו"ש חכ"ד ע' 319)

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

למישדי גודא רבא: ע"ד ב"ק צב: 57.
ולשומעים כוי טוב: ע"ד משלי כד'
כה' 58. אגה"ק סוס"א, טז' 59.

משתמש בלשון "כיהודה ועוד לקרא" בניחותא.
(57) "גודא רבה שדי בי". (58) "ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב". (59) באגרות-קודש הנ"ל קרוב לסיומם: "ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב".